

EĞİTİM VE BİLİM BAKANLIĞI
EĞİTİMİ GELİŞTİRME BÜROSU

V. Sınıflar için
Tarih ve Toplum
Müfredatı (Öğretim Programı)

Üsküp, 2025 yılı

DERS PROGRAMINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Dersin Adı	Tarih ve Toplum
Dersin türü/kategorisi	Zorunlu
Sınıf	V (beşinci)
Programda yer alan konular/alanlar	• Birey ve toplum • Nüfus ve kıtalar • Geçmişin öğretilmesi
Ders saati	Haftalık 2 saat/Yıllık 72 saat
Ekipman ve araçlar	• Dijital akıllı cihazlar; • Ders kitabı; • Ansiklopediler, sözlükler, coğrafya atlası; • Fiziki-coğrafi dünya haritası – ölçek 1:50 000; • Siyasi-coğrafi dünya haritası; • Kıtaların nüfus özelliklerine ilişkin görsel materyaller (ten rengi, gelenekler vb.); • Dünyadaki büyük ülkelerin başkentlerine ait görsellerden oluşan yapbozlar; • Zaman hesaplamaya yönelik takvimler ve tarihî takvim örnekleri; • Tarihî dönemleri gösteren görsel sunumlar; • Dünyadaki ve ülkemizdeki arkeolojik alanlara ilişkin görseller; • Tarihöncesinden günümüze kadar olayları içeren zaman şeridi; • İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi; • İnsan hakları savunucularının fotoğrafları (Rosa Luxemburg, Martin Luther King ve Nelson Mandela); • Dergiler, gazeteler, internet portalları, sosyal medya ağları; • Yaşa uygun hale getirilmiş sesli-görsel içerikler, uygulamalar;

	• Diğer öğrenme kaynakları – çevredeki olaylar, olgular, nesneler, insanlar ve toplumsal yaşam (kültürel anıtlar, müzeler, kütüphaneler, ulusal kurumlar). •
Ders verecek öğretmen nitelikleri	Beşinci sınıfta Tarih ve Toplum dersi, aşağıdaki niteliklere sahip kişiler tarafından verilebilir: • Sınıf öğretmenliği alanında VII/1 veya VI A düzeyi ve 240 AKTS ile mezun olmuş öğretmen /eğitmenler,

ULUSAL STANDARTLARA UYUMLULUK

Müfredatta yer alan öğrenme konuları, Ulusal Standartlarda **Toplum ve Demokratik Kültür** alanında yer alan aşağıdaki yeterliliklerin kazanılmasına yol açar:

	Öğrenci şunları bilir ve/veya yapabilir:
VI-A.1	Toplumsal etkenlerin bireyi ve çevreyi nasıl etkilediğini açıklayıp, görüş oluşturma ve karar alma süreçlerinde bunları göz önünde bulundurmak;
VI-A.2	Topluma aktif katılım için gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler belirleyerek kendi davranışlarını iyileştirmek amacıyla analiz yapmak;
VI-A.3	Kendi görüşlerini formüle etmek ve savunmak, başkalarının görüşlerini dinlemek, analiz etmek ve aynı fikirde olmasak bile onlara saygıyla yaklaşmak;
VI-A.4	Farklı bağlamlarda (özellikle etik açıdan hassas durumlarda) farklı kişisel ve toplumsal değer ve davranışları eleştirel bir şekilde düşünmek, toplumsal olarak kabul görmüş norm ve değerlere saygı göstermek, ancak gerekli gördüğünde bunlara meydan okumak;
VI-A. 5	İnsanlar arasındaki farklılıkları her türlü temelde (cinsiyet ve etnik köken, yaş, yetenekler, sosyal statü vb.) anlamak;
VI-A. 6	Kendimizde ve başkalarında var olan önyargı ve kalıplaşmış düşüncelerin varlığını kabul etmek ve ayrımcılığa karşı çıkmak;
VI-A.7	Kendi çevresinde sözel ve fiziksel şiddetin tezahürlerini fark etmek, şiddetin sonuçlarını algılayıp karşı koymak;
VI-A.8	Toplumda insanları birleştiren ve ayıran şeyleri görmek, herkesin ihtiyaç ve çıkarlarını göz önünde bulundurarak toplumun ilerlemesine katkıda bulunmanın yollarını bulmak;
VI-A.9	Toplumdaki savunmasız grupları tanımak, insani ve gönüllü faaliyetlere katılmak ve onları desteklemek;
VI-A.11	Trafikte güvenli bir şekilde yolculuk yapmaya ilişkin kuralları ve düzenlemeleri uygulamak;
VI-A.12	Sivil toplumun değerlerini, vatandaşların farklı rollerini ve davranışlarını ve bu toplumdaki kendi rollerini eleştirel bir şekilde analiz etmek ve tartışmak;

VI-A.13	İnsan hakları ve çocuk hakları kavramını analiz etmek, hak ihlallerini saptamak ve bunların ayırım gözetmeksizin saygı görmesi için çalışmalar yapmak;
VI-A.14	Hukukun üstünlüğü ile yönetilen bir devlette yürütme, yasama ve yargı organlarının sorumluluklarını ve devletin insan haklarını korumadaki rolünü analiz etmek ve tartışmak;
VI-A.15	Vatandaşların toplum hayatını etkileyebilecekleri ve koşulları iyileştirmeye katılabilecekleri durumları belirlemek;
VI-A.16	Güç kötüye kullanımı durumlarını tanımak, yolsuzluğun birey, grup ve toplum üzerindeki zararlı etkisini açıklamak ve çevredeki bu tür olgulara karşı çıkmak;
VI-A.18	Dengesiz kalkınmanın çevreye yönelik tehditlerini eleştirel bir şekilde analiz etmek ve çevrenin korunmasına ve iyileştirilmesine aktif olarak katkıda bulunmak;
VI-A.19	Toplumda demokratik süreçlerin önemini açıklamak ve okul içinde demokratik katılım ilkelerini uygulamak;
VI-A.21	Ulus, halk, etnik topluluk, vatandaşlar ve bireyler terimlerinin; etnik köken ve milliyet, vatanseverlik ve milliyetçilik, çoğunluk ve toprak, bölge, devlet, toplum, hükümet vb. kavramların anlamlarını ayırt etmek ve bunları atıfta bulundukları çeşitli bağlamlarda uygun şekilde kullanmak;
VI-A.22	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin tüm ulusal sembollerini belirleme, bunlara saygı gösterme ve devlete ait olma duygusunu ortaya koymak;
VI-A.23	Dünyadaki kıtaların, bölgelerin ve ülkelerin coğrafi özelliklerini belirlemek ve bunları toplumsal gelişimleriyle ilişkilendirmek;
VI-A.24	Ülkemizin coğrafi özelliklerini belirlemek ve bunları toplumsal gelişimleriyle ilişkilendirmek;
VI-A.25	Doğal ve toplumsal çevrelerin özelliklerini ve bunların insanların yaşamlarının örgütlenmesiyle olan bağlantısını açıklamak;
VI-A.27	Kendi halkının tarihini (toplumsal, kültürel ve politik) ve ülkemizde ile bölgede yaşayan diğer halkların tarihlerini, kendi özellikleriyle ve ortak tarihsel geçmiş bağlamında anlatmak ve açıklamak;
VI-A.29	Dünyada en yaygın olan dinler ile ateizm/agnostisizm arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri, özellikle de temsil ettikleri etik normlar ve değerler üzerinde durarak tespit etmek.
	Öğrenci aşağıdakileri anlar ve kabul eder:
VI-B. 1	İnsanlar arasındaki farklılıklara (cinsiyet ve etnik köken, yaş, yetenekler, sosyal statü vb.) dayanarak ayrımcılık yapmamalıdır;
VI-B. 2	Çocuklar da dahil olmak üzere tüm insanlar, kendi görüş ve düşüncelerini ifade etme ve ihtiyaçları ve çıkarlarıyla ilgili karar alma süreçlerine katılma hakkına sahiptir;
VI-B.4	İnsan haklarına ve özgürlüklerine seçici olmayan saygı, bireylerin ve toplumun bir bütün olarak refahı için hayati önem taşır;
VI-B.5	Eşitlik, adalet ve sosyal uyum, toplumun başarılı bir şekilde işlemesi için esastır;
VI-B.6	Ortak bir kamu çıkarına ulaşmak için başkalarıyla kişisel etkileşim ve iş birliği esastır;
VI-B.7	Her vatandaş, eylemlerinin başkaları ve çevre üzerindeki sonuçlarını sürekli olarak göz önünde bulundurarak, diğer vatandaşlara, topluluğa ve toplumun tamamına karşı sorumlu davranmakla yükümlüdür;
VI-B. 8	Her vatandaş, insanların davranışlarını ve kurumların işleyişini düzenleyen yasalara, kurallara ve düzenlemelere saygı göstermekle yükümlüdür;

VI-B.9	Her vatandaş, insan faaliyetlerinin neden olduğu doğadaki değişikliklerden sorumlu olmalıdır;
VI-B.11	Herkesin, hangi dini kendi dini olarak göreceğini seçme veya herhangi bir dine/inanca ait olmamayı seçme hakkı vardır ve bu seçimin herhangi bir sonucu yoktur;
VI-B.12	Ülkemiz, farklı kültürlerden/etnik kökenlerden gelen üyelerin yaşadığı çok kültürlü/çok etnikli bir toplumdur ve vatandaşlarının her biri, bütünleşik, etnik olarak uyumlu bir toplumda birlikte yaşamının çıkarları doğrultusunda kültürlerarası değişime ve insan haklarına saygıya katkıda bulunmaktan sorumludur;
VI-B. 13	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti devletine ait olmaktan kaynaklanan ulusal kimlik, devletin tüm vatandaşlarının kimliğinin önemli bir bileşenidir.

Müfredat ayrıca Ulusal Standartların şu alanlarından ilgili yeterlilikleri de içermektedir: **Dijital Okuryazarlık, Kişisel ve Sosyal Gelişim, Teknoloji, Mühendislik ve Girişimcilik ve Sanatsal İfade ve Kültür:**

Öğrenci şunları bilir ve/veya yapabilir:	
IV-A.2	Bir görevi/problemi çözmek BİT'in ne zaman ve nasıl etkili bir şekilde kullanılacağını değerlendirmek;
IV-A.3	Dijital ortamda farklı cihazlarda ve ağlarda içerikleri organize etmenin ve güvenli bir şekilde depolamanın ve paylaşmanın farklı yollarını kullanmak;
IV-A.4	Başkalarıyla iş birliği yaparak, bir problemi analiz etmek, bir fikir geliştirmek ve araştırma ve çözümü için plan yapmak ve BİT'i ne zaman ve ne için kullanacağını planlamak;
IV-A.5	Hangi bilgiye ihtiyaç duyduğunu belirlemek, dijital verileri, bilgileri ve içerikleri bulmak, seçmek ve indirmek;
IV-A.7	İletişim için uygun BT araçlarını seçmek ve kullanmak, bilgileri güvenli bir şekilde paylaşmak, çevrimiçi projelerde, sosyal aktivitelerde veya kişisel ihtiyaçlar için başkalarıyla iletişim kurmak ve iş birliği yapmak;
IV-A.8	Dijital içerik, eğitimsel ve sosyal ağlar ve dijital bulutları güvenli ve sorumlu bir şekilde kullanmak;
IV-A.9	Çok kültürlü dijital alanda başkalarıyla iletişim kurarken, farklı katılımcılara saygı gösterir ve dijital alanda yasal, kültürel ve etik davranış normlarını takip eder;
IV-A.10	Dijital kimliğine, güvenliğine ve itibarına özen göstermek ve gizlilik politikalarına saygı göstermek;
IV-A.12	Statik ve dinamik gösterimleri, sesi, metni ve görüntüleri birleştirerek belirli bir amaç ve belirli bir kitle için basit yaratıcı multimedya ürünlerini değiştirmek veya oluşturmak için farklı modeller ve simülasyonlar kullanma olanaklarını araştırmak;
IV-A.13	Dijital ürün ve çözümlerin kalitesi için, yenilik ve yararlılık dahil olmak üzere kriterleri tanımlamak;
V-A.3	Kişinin farklı sosyal gruplara ait olma (örneğin, cinsiyet, etnik ve ulusal kimlik) ve hayattaki farklı rolleri (örneğin, öğrenci, oğul/kız) temelinde inşa edilen kendi kimliğinin farklı bileşenlerini tanımlamak;
V-A.4	Kişinin kendi yeteneklerini ve başarılarını (güçlü ve zayıf yönleri dahil) değerlendirmesi ve buna dayanarak kişinin gelişimini ve ilerlemesini sağlayacak öncelikleri belirlemesi;

V-A.5	Kendisinde ve başkalarında duyguları tanımak, farklı durumlarda kendi duygusal tepkilerinin sonuçlarını algılamak ve duygularla başa çıkmak için uygun stratejiler kullanmak;
V-A.6	Öğrenme ve kişisel gelişim için hedefler belirlemek ve bunlara ulaşma yolunda ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelmek için çalışmak;
V-A.7	Kendi deneyimlerini öğrenmeyi kolaylaştırmak ve gelecekte kendi davranışlarını ayarlamak için kullanmak;
V-A.8	Kişinin kendi zamanını, belirlenen hedeflere etkili ve verimli bir şekilde ulaşmasını ve kendi ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayacak şekilde organize etmek;
V-A.9	Kişinin kendi eylemlerinin ve başkalarının eylemlerinin kendisi ve başkaları için sonuçlarını öngörmek;
V-A.10	Kendi ve başkalarının eylemlerinde doğru ve yanlış değerlendirirken etik ilkeleri uygulamak ve erdemli karakter özellikleri (dürüstlük, adalet, saygı, sabır, şefkat, nezaket, minnettarlık, kararlılık, cesaret ve öz disiplin gibi) sergilemek;
V-A.11	Bağımsız hareket etmek, kimden, ne zaman ve nasıl yardım isteneceğinin tam bilincinde olmak;
V-A.12	Toplumsal baskılarla başarılı bir şekilde başa çıkmak;
V-A.13	Başkalarıyla iletişim kurmak ve kendini duruma uygun şekilde sunmak;
V-A.14	Başkalarını aktif bir şekilde dinlemek, uygun şekilde yanıt vermek, başkalarına karşı empati ve anlayış göstermek ve kendi endişeleri ile ihtiyaçlarını yapıcı bir şekilde ifade etmek;
V-A.15	Ortak hedeflere ulaşmak için başkalarıyla iş birliği yapmak, kendi görüş ve ihtiyaçlarını başkalarıyla paylaşmak ve başkalarının görüş ve ihtiyaçlarını dikkate almak;
V-A.16	Başkalarıyla ilişkilerdeki sorunları tanımak ve çatışma çözümüne yapıcı bir şekilde yaklaşmak, ilgili tüm tarafların haklarına, ihtiyaçlarına ve çıkarlarına saygı göstermek;
V-A.17	Kendisi için geri bildirim ve destek aramak, ancak aynı zamanda başkalarının yararına yapıcı geri bildirim ve destek sağlamak;
V-A.18	İlgili soruları sorarak araştırma yapmak, sorunları keşfetmek, bilgileri ve önerileri analiz etmek ve değerlendirmek ve varsayımları test etmek;
V-A.19	Önerilerde bulunmak, farklı olasılıkları göz önünde bulundurmak ve sonuçları öngörerek sonuç çıkarmak ve rasyonel kararlar almak;
V-A.21	Kendi öğrenmesini analiz etmek, değerlendirmek ve geliştirmek;
VII-A.9	Daha önce kabul edilen kurallara göre, tüm ekip üyelerinin rolüne ve katkısına tutarlı bir şekilde saygı göstererek, ekip çalışmasına aktif olarak katılmak;
VIII-A.3	Sanatsal veya diğer yaratıcı ifade biçimlerini (bireysel veya kolektif) kullanarak kendi fikirlerini, deneyimlerini ve duygularını ifade etmek;
VIII-A.5	Edebiyat ve görsel sanatlar, müzik ve dans, binalar ve diğer kültürel ürünler aracılığıyla kendi kültürünü ve farklı ifade biçimlerini bilmek;
VIII-A.6	Kişinin kendi kültürü ile yakın ve geniş çevresindeki diğer kültürler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri belirlemek ve bunların bağlantılarını ve karşılıklı bağımlılıklarını analiz etmek;

VIII-A.7	Kültürel özelliklerin zaman içinde ve farklı bağlamlarda nasıl değiştiğini tanımak ve açıklamak;
VIII-A.10	Çevresinde tezahür eden diğer kültürel grupların üyelerine yönelik stereotipleri ve önyargıları belirlemek ve sorgulamak;
VIII-A.12	Dünyayı yalnızca kendi kültürünün üyelerinin bakış açısından değil, aynı zamanda diğer kültürlerin bakış açısıyla da yorumlamak.
Öğrenci şunları anlar ve kabul eder:	
IV-B.1	Dijital okuryazarlık günlük yaşam için gereklidir–öğrenmeyi, yaşamı ve işi kolaylaştırır, iletişimin, yaratıcılığın ve yeniliğin genişlemesine katkıda bulunur, eğlence için çeşitli fırsatlar sunar;
IV-B.2	BiT'in sorumsuz ve beceriksiz kullanımı sınırlamalara sahiptir ve birey veya toplum için riskler taşıyabilir;
IV-B.3	BiT'in potansiyeli artacak ve bu durum izlenmeli ve kullanılmalıdır, ancak aynı zamanda dijital cihazlar aracılığıyla erişilebilen verilerin ve bilgilerin güvenilirliği, gizliliği ve etkisi konusunda eleştirel bir tutum sergilenmelidir;
IV-B.4	Dijital alanda, kimliğin, mahremiyetin ve duygusal güvenliğin korunmasını sağlamak, nefret söylemi ve siber şiddet kullanmamak ve dijital topluluklarda iletişimin kurallarına ve normlarına saygı göstermek önemlidir;
IV-B.5	Dijital alanda bulunan bilgiler etik olarak, tanımlanmış kurallara göre ve insanların iyiliği için kullanılmalıdır;
V-B.2	Kişinin kendi kimliğinin farkında olması, özgüveninin güçlenmesine ve kişisel gelişimine katkı sağlar;
V-B.3	Kişinin kendi başarıları ve refahı büyük ölçüde gösterdiği çabaya ve elde ettiği sonuçlara bağlıdır;
V-B.4	Kişinin yaptığı her eylemin kendisi ve/veya çevresi için sonuçları vardır;
V-B.7	Girişimcilik, ısrarcılık, azim ve sorumluluk, günlük durumlarda görevleri yerine getirmek, hedeflere ulaşmak ve zorlukların üstesinden gelmek için önemlidir;
V-B.8	Başkalarıyla etkileşim iki yönlüdür–tıpkı kişinin başkalarından kendi ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanmasını talep etme hakkı olduğu gibi, başkalarına kendi ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaları için alan verme sorumluluğu da vardır;
V-B.9	Geri bildirim aramak ve yapıcı eleştirileri kabul etmek, bireysel ve toplumsal düzeyde kişisel ilerlemeye yol açar;
VII-B.4	Çalışma etiği, kültürel duyarlılık ve başkalarına karşı tutum, olumlu bir çalışma ortamı yaratmada ve sürdürmede önemlidir;
VII-B.5	Kaynaklar sınırsız değildir ve sorumlu bir şekilde kullanılması gerekir;
VIII-B.3	Kişinin kendi kültürüne saygı duyması ve onu desteklemesi, kültürel kimliği ve onuru güçlendirmeye katkıda bulunur;
VIII-B.4	Kültürel çeşitlilik, farklı kültürlerle mensup bireylerin kimliklerinin gelişimini etkiler;
VIII-B.5	Kültürler arasındaki farklılıklar, öğrenme için bir fırsat ve karşılıklı anlayış ve ilerleme için bir meydan okuma olarak görülmelidir;
VIII-B.6	Diğer kültürlerle saygı göstermek ve onları desteklemek, başkalarının kendi kültürüne saygı duymasını sağlamaya katkıda bulunur.

ÖĞRENME KAZANIMLARI

Konu: **BİREY VE TOPLUM**

Toplam: 29 ders saati

Öğrenme kazanımları

Öğrenci şunları yapabilecektir:

1. Ahlaki/iyi davranışın aksine kötü eylemler, adaletsizlikler ve yalanlar arasında ayırım yapar;
2. Sosyalleşme faktörlerini belirler ve bunların kişiliğin oluşumunu nasıl etkilediğini açıklar;
3. Etnik ve devlet/ulusal bağlılık arasında ayırım yapar ve bu ve diğer sosyal gruplara ait olmanın her bireyin kimliğini nasıl belirlediğini açıklar;
4. İnsan haklarının temel ilkelerini açıklar, hakları sorumluluklarla ilişkilendirir ve günlük yaşamda çocuğun haklarının ihlal edildiği durumları tanımlar.

Öğrenci şunları geliştirecektir:

1. Ulusal/devlet aidiyetine karşı olumlu bir tutum;
2. Eşitsizlik, ayrımcılık ve ırkçılığa karşı eleştirel bir tutum;
3. Çocuk haklarına saygı gösterilmesi gerektiği bilinci .

İçerikler (ve kavramlar):

- Etik değerler

(dürüstlük, doğruluk, adalet, yalan söyleme, şantaj, rüşvet, iftira, adaletsizlik)

- Sosyalleşme
(sosyal normlar, kişilik, sosyalleşme faktörleri)

- Farklı gruplara ait olma (sosyal grup, kimlik, ulusal/devlet aidiyeti, etnik köken, vatandaşlar)

Değerlendirme Standartları:

- Etik olmayan davranışlara örnekler verir (yalan söyleme, şantaj, rüşvet, iftira, adaletsizlik);
- Etik değerlere saygı göstermenin gerekliliğini açıklar (dürüstlük, doğruluk, adalet);
- Adaletsizliği kınayan argümanlar sunar.

- Sosyalleşmeyi, çocukların toplumun bir üyesi olmayı öğrendikleri bir süreç olarak açıklar;
- Sosyal normların insanların hayatlarındaki rolünü açıklar;
- Sosyalleşme sürecinde aile, okul, akranlar/arkadaşlar ve medyanın rolünü açıkladığı gerçek yaşam örnekleri verir;
- Kişilik oluşumunda sosyalleşmenin rolünü açıklar.

- Farklı sosyal gruplara ait olmanın her bireyin kimliğini nasıl belirlediğini örneklerle açıklar;
- Ulusal/devlet ve etnik aidiyet arasındaki farkı örneklerle açıklar;

	• Birinin kendi devletine karşı nasıl saygı gösterdiğini belirterek, devlete ait olmaktan doğan vatandaşların rolünü açıklar.
• İnsan Hakları (Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, insan hakları, özgürlük, evrensellik ilkeleri, devredilemezlik, eşitlik ve ayrımcılık yapmama, ayrımcılık, Rosa Luxemburg, Martin Luther King)	• Örnekler aracılığıyla temel insan haklarının insanların toplumda hayatta kalma, gelişme ve ilerleme ihtiyaçlarından kaynaklandığını açıklar; • İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ne zaman ve nerede kabul edildiğini belirtir ve nedenini açıklar; • Örnekler aracılığıyla insan haklarının temel ilkelerini (evrensellik, devredilemezlik, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması) açıklar; • İnsanlar arasındaki farklılıklara dayalı ayrımcılığı tanıır; • Rosa Luxemburg'un kadın haklarını elde etme mücadelesindeki rolünü açıklar; • Martin Luther King'in eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması mücadelesinin insanlık için faydalarını açıklar.
• Çocuk hakları (Çocuk Hakları Sözleşmesi, hayatta kalma hakları, gelişim hakları, koruma hakları, katılım hakları, sorumluluk)	• Çocuk hakları grupları (hayatta kalma, gelişme, koruma ve katılım) arasında ayrım yapar; • Çocuk haklarının insan haklarıyla ilişkili olarak neden özel olduğunu açıklar; • Hakları sorumluluklarla ilişkilendirir; • Kişinin kendi haklarının ve başkalarının haklarının ihlal edildiği durumları tanıır.
Etkinlik örnekleri • Öğretmen, yalan söyleme (örneğin, bir çocuk bir diğerinden video oyunları oynamak için harcadığı bir sandviç için para ister), iftira (örneğin, bir çocuk, itibarını zedelemek için yapmadığı halde, başka bir çocuğun marketten bir şey çaldığını söyler), rüşvet (örneğin, bir çocuk bir pencereyi kırdığını gizlemek için diğerine para verir) ve şantaj (örneğin, bir çocuk bir pencereyi kırdığını başkalarına söylememesi için bir diğerinden para ister) örnekleri içeren davranış hakkında hikayeler hazırlar. Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba birer hikâye verilir ve hikâyede dürüst olmayan davranışları tespit edilip, dürüst olmayan (sahtekâr ve yalancı) ile dürüst olmayan (dürüst ve doğrucu) çocukların özellikleri belirtilir. Her grup hikâyeyi ve yapılan analizi sunar. Son olarak, yalan söyleyen/iftira atan/rüşvet veren/şantaj yapan çocuklar, bu tür davranışlara maruz kalan çocuklar ve birbirleriyle olan ilişkileri için bu tür davranışların sonuçlarını tartışır. Çocuklar ve yetişkinler arasında karşılıklı güven ilişkileri kurmak için etik değerlerin neden önemli olduğu ortaklaşa sonuçlandırılır. • Gruplara ayrılan öğrenciler, yalan söyleme, şantaj, rüşvet, iftira ve yetişkinleri ilgilendiren adaletsizlik gibi etik olmayan eylemlerin tasvir edildiği durumları canlandırır (her gruptan bir tane). Her durum için kısa bir video hazırlarlar, tasvir edilen etik olmayan eylem hakkında yorum yaparlar ve tüm videolardan birlikte okulda başkalarına gösterecekleri veya okulun Facebook/web sitesi/paralelinde yayınlayacakları daha uzun bir video yaparlar. • Gruplara ayrılan öğrenciler, okulda yaşadıkları adaletsizlikle ilgili kendi deneyimlerini veya arkadaşlarının deneyimlerini paylaşırlar. Daha sonra, sınıf topluluğu başkanına, öğrenci topluluğu başkanına, öğrenci ombudsmanına, sınıf öğretmene, mesleki hizmete veya müdüre hitaben bir protesto mektubu veya şikâyet yazmaları gereken sunulan adaletsizlik durumlarından birini seçerler. Mektupta/şikâyetinde,	

adaletsizlik durumunu kısaca açıklamalı, neden adaletsizlik olduğunu savunmalı ve önlem alınmasını talep etmelidirler. Her grup mektubu/şikâyeti okuduktan sonra, adaletsizliğin ne olduğu, adaletsizlik meydana geldiğinde kiminle iletişime geçmeleri gerektiği ve nasıl korunabilecekleri hakkında bir tartışma yapılır.

- Proje ödevi. Bir grup öğrenci, öğretmenin rehberliğinde bir anket formu hazırlar. Bu anket ile okulda öğrenciler arasında yalan söyleme, şantaj, rüşvet, iftira ve adaletsizlik gibi davranışların varlığını araştırmayı hedeflerler. (Ankette yer alabilecek örnek sorular şunlardır: Geçtiğimiz hafta içinde sınıf arkadaşlarına 10'dan fazla kez yalan söyledin mi? Geçtiğimiz hafta içinde sınıf arkadaşların sana 10'dan fazla kez yalan söyledi mi? Bu yıl içinde sınıf arkadaşların tarafından bir konuda şantaja uğradın mı? Anket sonuçları tablo veya grafik halinde sunulur. Sonuçların analizine dayanan genel değerlendirme yazısı ile birlikte, okul panosunda yayımlanır.
- Öğrenciler, gruplara ayrılarak protestoya hazırlanırlar. Her grup, yalan söyleme, şantaj, rüşvet, iftira ve adaletsizlikle mücadelede kullanılabilecek kısa ve etkili sloganlar üretir (Örneğin: Adil bir oyuncu ol!; Başkalarına saygı duy!; Yalan söyleyen, hırsızlık da yapar! Şantajcılar hapse! Rüşveti bildir! İftira, en büyük düşmandır!) Her slogan ayrı bir kâğıda yazılır. Öğrenciler daha sonra sınıfta dolaşarak, kâğıtlarını yukarıda tutup sloganları yüksek sesle okuyarak bir protesto yürüyüşünü canlandırırlar.
- Altı kâğıda şu kelimeler yazılır: 1) öğrenci, 2) ebeveyn, 3) komşu, 4) arkadaş, 5) doktor, 6) polis. Öğrenciler altı gruba ayrılır ve her grup rastgele bir kâğıt çeker. Her grup kendisine çıkan kişiyle ilgili şu soruya cevap hazırlar: "... nasıl davranmalıdır?" Verilecek yanıtlar, her grubun çektiği kâğıtta yazılı role (öğrenci, ebeveyn, komşu, arkadaş, doktor, polis) uygun olmalıdır. Gruplar, bu role ilişkin beklenen davranışları yazar ve tüm sınıfa sunarlar. Daha sonra gruplara yeni bir görev verilir: Her grup şu soruya birlikte yanıt vermelidir: Öğrenciler, ebeveynler, komşular, arkadaşlar, doktorlar ve polislerin nasıl davranmaları gerektiğini nereden biliyoruz? Etkinliğin sonunda açık sınıf tartışması yapılır ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılır: a) Toplumun her birey için belirlediği kurallar, beklenen davranışları şekillendirir. b) Bu kurallara toplumsal ya da sosyal normlar denir. c) Sosyal normlar, insanlar tarafından sosyalleşme süreci içinde öğrenilir. d) Sosyalleşme, çocukların toplumun bir üyesi olmayı öğrendiği süreçtir.
- Öğrenciler dört gruba ayrılır ve bir tartışma için hazırlanırlar. Her grup sosyalleşme sürecinde etkili olan bir faktör üzerine çalışır: Aile, Akranlar (arkadaşlar), Okul, Medya. Her grup, kendi faktörünün çocukların "neyin doğru, neyin yanlış olduğunu" öğrenmeleri ve buna göre nasıl davranacaklarını belirlemeleri açısından en önemli etken olduğunu savunmak üzere mümkün olduğunca çok sayıda, gerçek hayattan örneklerle desteklenmiş argüman geliştirir. Sunum sırasında, gruplar sırayla yalnızca birer argüman paylaşır ve her yeni argüman, grup içinden farklı bir öğrenci tarafından sunulur. Her konuşma, şu kalıpla başlar: Aile / Okul / Arkadaşlar / Medya (gruba göre) sosyalleşme açısından en önemlidir çünkü..., ardından bir argüman ve bir örnek sunulur. Etkinliğin sonunda yapılan açık tartışmayla şu sonuca ulaşılır: Her sosyalleşme faktörü önemlidir ve çocukluk döneminin farklı evrelerinde farklı şekilde etkilidir. Sosyalleşme sürecinin, çocukların etik değerlere saygı göstermeyi öğrenebileceği gibi, çevrelerinin (yani bu faktörlerin) etkisiyle etik dışı davranışları da benimseyebilecekleri bir süreç olduğuna da vurgu yapılır.

Öğrenciler küçük gruplara ayrılır ve her gruba bir çalışma kâğıdı verilir. Çalışma sayfasının ortasında şu ifadenin yer aldığı bir daire bulunur:

KİŞİLİK: Başkalarına ve işe yönelik davranışlar. Bu merkezin etrafında ise çok sayıda boş daire yer alır. Grupların görevi, bu boş dairelere, bireyin başkalarına ve/veya yaptığı işe yönelik davranışları aracılığıyla gözlemlenebilen farklı kişilik özelliklerini yazmaktır (örnek: işbirlikçi – ekip arkadaşlarıyla işbirliği yapar; sorumluluk sahibi – görevlerini zamanında tamamlar). Özelliklerin yalnızca eril biçimde değil, dişil biçimde de yazılması gerektiği vurgulanır (örnek: işbirlikçi [erkek]/ işbirlikçi [kadın]). Hazırlanan çalışmalar sunulduktan sonra, gruplara yeni bir görev verilir

– bu kez şu soruyu tartışmaları istenir: Neden bireyler kişilik özellikleri ve başkalarına ya da işe karşı davranışları bakımından birbirinden farklıdır (örnek: neden bazıları diğerlerinden daha işbirlikçidir ya da daha çalışkandır)? Etkinlik, şu sonuca ulaşılan açık bir sınıf tartışmasıyla tamamlanır: Kişilik, sosyalleşme sürecinde şekillenir ve başkalarına ya da işe karşı davranışlarda kendini gösteren birçok kişilik özelliği; aile, okul, akran çevresi ve medya gibi sosyalleşme etmenlerinin etkisiyle öğrenilir.

- Öğretmen tahtaya kendilerini tanımlayan cümleler yazar ve şu unsurları kullanır: 1) cinsiyet, 2) aile üyeleri, 3) meslek, 4) çalıştıkları okul, 5) etnik köken ve 6) milliyet/ülke vatandaşlığı. Öğrenciler, öğretmenin sunumunu model olarak kullanarak tamamlamaları gereken tamamlanmamış cümlelerin bulunduğu bir çalışma kağıdı alırlar:
Ben _____. (Belirtir: erkek veya kız.)
Ailem _____'den oluşmaktadır.
Ben _____ sınıfında bir öğrenciyim. (Sınıfı belirtir.)
_____ ilkokulunda okuyorum.
Ben _____. (Etnik grubu belirtir.)
Ben _____'denim. (Ülkenin adını belirtir.)
Görev tamamlandıktan sonra öğretmen, aynı gruba ait olan öğrencileri (tanımlamadaki unsurların çoğuna göre) ayağa kalkmaya veya sınıfın farklı yerlerine dizilmeye çağırır. Gruplar şunlardır: 1) erkekler ve kızlar, 2) belirli sınıftaki öğrenciler, 3) belirli okuldaki öğrenciler, 4) temsil edilen her etnik grubun üyeleri ayrı ayrı ve 5) Kuzey Makedonya Cumhuriyeti vatandaşları. Daha sonra; insanlar arasında grup bağlılığında benzerlikler ve farklılıklar olduğu sonucuna varmak (örneğin, belirli bir aileye ait olmak az sayıda insan tarafından paylaşılır, belirli bir sınıfa ait olmak daha fazla insan tarafından paylaşılır, belirli bir okula ait olmak daha da fazla, belirli bir mesleğe ait olmak daha da fazla, belirli bir etnik gruba ait olmak daha da fazla, belirli bir ülkeye ait olmak daha da fazla ve belirli bir cinsiyete/cinsiyete ait olmak en fazla) ve bu grup aidiyetinin kimliklerini belirlediği (örneğin: birinin üçüncü ya da beşinci sınıfta olması/ilkokul ya da lisede okuması, birinin sınıf öğretmeni ya da polis memuru olarak çalışması aynı şey değildir), bu da farklı gruplara karşı tutumlarını belirler – insanlar ait oldukları grupların üyelerine, başkalarına göre daha fazla bağlılık hissederek (örneğin: ebeveynler kendi çocuklarını diğer insanların çocuklarına göre daha fazla korurlar, kadınlar erkekler tarafından bir şey yüzünden saldırıya uğradıklarında kolayca dayanışma gösterirler) amacıyla açık bir tartışma gerçekleşir.
- Gruplara ayrılan öğrencilerden, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan farklı etnik grupların dili, geleneksel yemekleri/tatlıları, halk müziği ve baskın dini hakkında bildiklerini yazmaları istenir. Bitirdiklerinde, yazdıklarını herkesin önünde sunarlar ve birbirlerini tamamlarlar. Farklı etnik gruplar hakkında bilgileri yoksa, öğretmen onları önceden hazırlanmış bir sunumla tanıtır. Daha sonra, aynı öğrenci gruplarına, bir tarafa ayrı bir kağıt parçasına Kuzey Makedonya Cumhuriyeti bayrağını çizme görevi verilir ve diğer tarafa, ülkenin vatandaşı olmaktan gurur duymalarını sağlayan şeyleri (örneğin: çok etnikli karakter, doğal güzellikler, vatandaşların misafirperverlik, dayanışma gibi bazı ortak özellikleri...) yazmaları istenir. Bitirdiklerinde yazdıklarını herkese sunarlar ve yapılan tartışmada Kuzey Makedonya Cumhuriyeti vatandaşlarının etnik kökenlerine göre farklılık gösterdikleri, ancak aynı devlet veya ulusal aidiyeti paylaştıkları sonucuna varılır.
- Öğretmen iki büyük kağıt parçası hazırlar (manyetik tahta - flipchart kullanabilirsiniz). Birinin en üstünde şunlar yazıyor: Kuzey Makedonya Cumhuriyeti devleti, vatandaşlarına şunları sağladığı takdirde onlara saygı duyar:..., ve diğerinde: Kuzey Makedonya Cumhuriyeti vatandaşları devletlerine şu şekilde saygı duyar:... Öğrenciler gruplara ayrılarak her iki soruyu da cevaplar. Daha sonra cevaplarını büyük

kağıtlara yazarlar, böylece gruplar dönüşümlü olarak bir kağıda bir cevap, diğerine de bir cevap yazarlar. Tekrarlanan cevaplar için gruplar özel bir işaret koyarlar (örneğin: bir yıldız). Sonunda, öğretmen kağıtlara yazılanları okur ve devletin vatandaşlarına saygı duyduğunu (örneğin: onlara eğitim, tedavi, anadillerini konuşma, iş olanakları, elektrik ve su sağlama) ve kendilerinin de devlete saygı duyduğunu (örneğin: devletin sembollerine, yasalarına saygı gösterme, diğer vatandaşlara yardım etme) birlikte özetler.

- Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grup yaklaşık yirmi yazılı (ve tercihen resimli) kart ve birkaç boş kart alır - yazılı kartların her biri bir ihtiyacı (örnek: temiz hava, eğitim, sağlıklı yiyecek, sağlık hizmeti) veya bir arzuyu (örnek: kendi odanız, bilgisayar, bisiklet, harçlık) temsil eder. Birinci görevleri kartlara bakmak ve istedikleri ve onlar için çok önemli olan bir şeyin eksik olduğunu düşünürlerse, bunu boş kartlara yazmak (ve çizmek). Kartları tamamladıktan sonra, eğer zorunda kalırlarsa vazgeçebilecekleri sekiz kartı bir kenara koymaları istenir. Öğretmen, bıraktıkları kartları topladıktan sonra, gruplardan sekiz tane daha bırakmaları istenir. Her grup kalan kartları bir kağıda yapıştırır ve diğerlerine sunar. Öğretmen, öğrencilerle birlikte, tüm gruplarda hangi şeylerin tekrarlandığını belirler ve ardından hangi şeylerden vazgeçmenin daha kolay, hangilerinden vazgeçmenin daha zor olduğunu ve nedenini tartışır. Öğretmen, kartların istek ve ihtiyaçları gösterip göstermediğini belirtir ve birlikte, tutulanların ihtiyaç mı yoksa istek mi olduğunu belirlerler. Öğretmen daha sonra ihtiyaçların genellikle toplumda hayatta kalmanın, gelişmenin ve ilerlemenin onlarsız mümkün olamayacağı şeyler olduğunu ve insan haklarının bunlardan doğduğunu belirtir.
- Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grup yaklaşık yirmi yazılı (ve tercihen resimli) kart ve birkaç boş kart alır - yazılı kartların her biri bir ihtiyacı (örnek: temiz hava, eğitim, sağlıklı yiyecek, sağlık hizmeti) veya bir arzuyu (örnek: kendi odanız, bilgisayar, bisiklet, harçlık) temsil eder. İlk görevleri kartlara bakmak ve istedikleri ve onlar için çok önemli olan bir şeyin eksik olduğunu düşünürlerse, bunu boş kartlara yazmak (ve çizmek). Kartları tamamladıktan sonra, eğer zorunda kalırlarsa vazgeçebilecekleri sekiz kartı bir kenara koymaları istenir. Öğretmen, bıraktıkları kartları topladıktan sonra, gruplardan sekiz tane daha bırakmaları istenir. Her grup kalan kartları bir kağıda yapıştırır ve diğerlerine sunar. Öğretmen, öğrencilerle birlikte, tüm gruplarda hangi şeylerin tekrarlandığını belirler ve ardından hangi şeylerden vazgeçmenin daha kolay, hangilerinden vazgeçmenin daha zor olduğunu ve nedenini tartışır. Öğretmen kartların istek ve ihtiyaçları gösterip göstermediğini belirtir ve birlikte tutulanların ihtiyaç mı yoksa istek mi olduğunu belirlerler. Öğretmen daha sonra ihtiyaçların genellikle toplumda hayatta kalmanın, gelişmenin ve ilerlemenin onlarsız mümkün olamayacağı şeyler olduğunu ve insan haklarının bunlardan doğduğunu belirtir.
- Öğretmen insan haklarını, uluslararası düzeyde insanlar tarafından kabul edilen kurallar sistemi olarak açıklar ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin ne olduğunu, ne zaman ve nerede kabul edildiğini ve kabul edilmesinin nedenini sunar. Öğrenciler çiftlere ayrılarak on ifadeden oluşan bir testi yanıtlarlar - verilen ifadenin doğru (D) veya yanlış (Y) olup olmadığını belirleyin. İddialar insan haklarının temel ilkeleriyle ilgilidir: evrensellik ve devredilemezlik (örneğin: İnsan hakları yalnızca zengin ülkelerin vatandaşlarına uygulanır.—H; Mülteciler diğer vatandaşlarla aynı insan haklarına sahiptir.—D; İnsan hakları her insana doğuştan aittir.—D; İnsan hakları onları hak etmeyen insanlardan alınabilir.—H); Eşitlik ve ayrımcılık yapmama (Bütün insanlar özgür ve haklar bakımından eşit doğarlar.—D; Hiç kimse cinsiyet, ırk, etnik köken, din, yaş, köken, engellilik veya toplumdaki statüsü temelinde ayrımcılığa uğramamalıdır.—D; Erkeklerin kadınlardan daha fazla kazanması haklıdır.—H; Farklı görüşe sahip kişilerin televizyonda konuşması yasaklanmalıdır.—H). Öğrencilerin yanıtları, listelenen ilkelerin her birini açıklamak ve açıklamayı günlük yaşamdan örneklerle desteklemek için bir tartışmada kullanılır (örneğin: Kızların kız oldukları için futbol oynaması yasaklanmamalıdır).
- Öğretmen sınıftaki tüm kızların ilginç bir oyun oynayacağını ve tüm erkeklerin sandalyelerde oturmaları, sessiz olmaları ve oyun devam ederken hiçbir şey yapmamaları gerektiğini duyurur. Kızlar 5 ila 6 katılımcıdan oluşan gruplara ayrılır ve "tırtıllar" oluştururlar: arkadan

omuzlarına tutunarak sütunlar halinde sıralanırlar. Sütundaki ilk kişi (tırtılın başı) “kuyruğu” yakalamalı, “tırtılın gövdesi” ise bunu engellemek için sağa ve sola hareket etmelidir. “Baş” “kuyruğa” takıldığında, yerine gider (“kuyruk” olur) ve arkasında olan öğrenci “baş” olur. Etkinlik yaklaşık 5 dakika sürer ve erkeklerin hiçbir şekilde katılmamasına dikkat edilir. Oyun bittikten sonra, oynayanlar ve katılmayanlar için nasıl bir şey olduğu ve bazı öğrencilerin sadece kız oldukları için katılmaya seçilmesinin ne kadar adil olduğu hakkında bir tartışma yapılır. İnsanların seçildikleri aktiviteyle hiçbir ilgisi olmayan özellikler nedeniyle farklı muamele edilmesinin hiç de adil olmadığı ortak bir sonuca varılmıştır. Öğretmen, bu tür muameleye ayrımcılık dendiğini belirtir; bazılarının izin verilen bir şey, diğerlerine yasaklandığında, bunun için gerçek bir neden olmaksızın, eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olur ve ayrımcılık yapılmış olur. Son olarak öğrencilerden, gerçek bir neden olmamasına rağmen farklı gruplara mensup kişilerin farklı muamele gördüğü günlük yaşamdaki diğer durumları listelemeleri istenir.

- Öğrenciler gruplara ayrılır. Grupların yarısı Rosa Luxemburg'un kadın hakları mücadelesindeki katkısını, diğer yarısı ise Martin Luther King'in eşitlik ve ayrımcılık karşıtlığı mücadelesindeki katkısını sunmakla görevlendirilir. İnternette araştırma yaptıktan sonra (olası web siteleri: <https://okno.mk/node/25122>; <https://akademik.mk/megjunaroden-den-na-zhenata-pravata-na-zhenite-se-nerazdeliv-del-od-univerzalnite-chovekovi-prava/>; <https://mk.voanews.com/a/who-was-martin-luther-king/4752610.html>), her grup, "kendi" insan hakları savaşçısı hakkında birkaç fotoğraf ve temel biyografik verilerin yanı sıra taahhütlerini, yani katkılarını da sıraladıkları 5 cümle ile kısa bir multimedya sunumu hazırlar. Rosa Luxemburg'un sunumunu yapan grup üyelerinin her biri, kadınlara yönelik ayrımcılığa karşı protesto amaçlı 5 slogan hazırlıyor ve bunları sınıfta bir protestoyu canlandırıyor; diğer taraftan da, Martin Luther King'in sunumunu yapan grup üyelerinin de her biri, eşitsizlik ve ayrımcılığa karşı 5 uzun cümleden oluşan bir konuşma hazırlıyor ve bu konuşma, uygun diksiyonla "kürsüden" okunuyor.
- Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grup, dört ayrı gruba ayırmaları gereken çocuk haklarının bulunduğu bir dizi kart alır: hayatta kalma (örnek: yaşam hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı, aile hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık ve tıbbi bakım hakkı), gelişme (örnek: eğitim hakkı, kaliteli eğitim hakkı, dinlenme ve boş zaman hakkı, kendi kimliğine sahip olma hakkı, kendi dilini kullanma hakkı), koruma (örnek: mahremiyet hakkı, aksi ispatlanana kadar masumiyet karinesi, sömürüden korunma, uyuşturucu kullanımından korunma, cinsel sömürü ve cinsel istismardan korunma, kötü muamele ve ihmalden korunma, köleliğin yasaklanması) ve katılım (örnek: kendi fikrine sahip olma hakkı, ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü, inanç ve din özgürlüğü). Öğretmen hangi hakların hangi gruba ait olduğunu sunar ve öğrenciler kartları doğru şekilde düzenleyip düzenlemediklerini karşılaştırırlar. Her bir hakkın neden belirtilen gruba ait olduğunu birlikte belirtirler. Daha sonra şu sorular üzerine bir tartışma yapılır (açıklamalarla): Yetişkinlerin bu hakları var mı yoksa sadece çocuklar için mi geçerli?; Çocukların yetişkinlerden daha az hakkı var mı?; Çocuklar haklarının saygı görmesi için kendileri mücadele edebilir mi? Çocukların yetişkinlerle aynı haklara sahip olduğu (İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin evrensellik ilkesine göre) ancak yetişkinlerden daha savunmasız oldukları (risklere daha fazla maruz kaldıkları) ve bu nedenle haklarını kullanma biçimlerinin farklı olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak öğretmen, çocuk haklarının özelliklerini düzenlemek için kabul edilen 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne işaret eder.
- Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup, üç hakkın bir kombinasyonunun yazılı olduğu bir kağıt parçası seçer (aşağıdakilerden: mahremiyet hakkı, dinlenme ve boş zaman hakkı, sağlık hizmeti hakkı, şiddetten korunma hakkı, eğitim hakkı, kaliteli eğitim hakkı, kendi fikrine sahip olma hakkı, ifade özgürlüğü, bilgiye erişim hakkı, cinsel sömürü ve tacizden korunma hakkı). Grup, çizdikleri kağıt parçasındaki her bir hak için çocukların bu hakkı evde ve okulda nasıl uygulamaları gerektiğini yazar (ev bağlamında mahremiyet hakkına örnek:–Kapıyı çalmadan çocuğun

odasına girmemek.–Cep telefonlarından gelen mesajları okumamak; okul bağlamında:–İzin almadan birinin sırt çantasını karıştırmamak.– Derste olmadığı için herkesin önünde açıklama talep etmemek.). Bunu yaparken öğretmen tahtaya izlenecek modeli yazar:

Çünkü benim ... hakkım var /... özgürlüğüm var, evde kimse...

Çünkü benim ... hakkım var/... özgürlüğüm var, okulda kimse...

Yaptıklarını (birbiri ardına gelen hakları) sunduktan sonra, günlük yaşamda her hakkın farklı şekillerde uygulandığı sonucuna varırlar.

• Çiftlere ayrılan öğrencilere en az 5 çocuk hakkının yazılı olduğu bir çalışma kağıdı verilir. Görevleri, belirtilen hakkı kendi taraflarında kullanmanın bir yolunu yazarak yeniden formüle etmektir; buna "Benim ... hakkım var veya "Benim ... özgürlüğüm var" ifadesiyle başlamak ve altına, bu hakkın kullanılmasını engellememe gerekliliğinden kaynaklanan bu hakla ilişkili sorumluluğu formüle edip yazmaktır. Bunu yaparken, öğretmenin tahtaya yazdığı örneği uygulamalıdır:

Kaliteli eğitim hakkı.

Bana bir şeyler açıklayacak ve böylece öğrenebileceğim öğretmenlere sahip olma hakkım var.

Öğretmenlerin öğretimine ve diğer öğrencilerin öğrenmesine müdahale etmeme sorumluluğum var.

Grup çalışmasının sunumunun ardından, haklarla ilişkili sorumlulukların anlamı tartışılmış ve her hakkı kullanırken kişinin hem kendi davranışının, hem de başkalarının hakkını kullanmasını engelleyen sınırlılıkların dikkate alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

- Öğrenciler gruplara ayrılarak, bir veya daha fazla çocuk hakkının ihlal edildiği bir durumu çizerler (örneğin: bir öğrencinin yazılı bir ödevde hak ettiğini düşündüğünden daha düşük bir not alması ve öğretmeninden geri bildirim istemesi, öğretmenin nerede hata yaptığını ve nasıl iyileştirebileceğini açıklamak yerine notun kaçırıldığı bir konunun sonucu olduğunu ve notu tartışmaya hakkı olmadığını söylemesi). Gruplara, çocuğun haklarının ihlal edildiğini gösteren durumdaki açıklamaları vurgulama ve ihlal edilen hakları belirleme görevi verilir (örneğin: kaliteli eğitim hakkı, kişinin kendi fikrine sahip olma hakkı, bilgiye erişim hakkı). Her grup "kendi" durumlarını sunacak ve içinde ihlal edilen hakları, bunun nasıl görüldüğüne dair bir açıklamayla birlikte listeleyecek. Ardından öğretmen aşağıdaki sorular/talepler tarafından teşvik edilen bir tartışma başlatır: Deneyiminizden haklarınızın veya başka bir çocuğun (arkadaşınızın ve/veya sınıf arkadaşınızın) haklarının ihlal edildiği durumları listeleyin!; Hangi haklar ihlal edildi?; Nasıl?

Konu: NÜFUS VE KITALAR

Toplam: 18 ders saati

Öğrenme kazanımları

Öğrenci şunları yapabilecektir:

1. Büyük coğrafi keşiflerin nüfusun bir kıtadan diğerine yayılmasına nasıl katkıda bulunduğunu açıklar;
2. Kıtaları büyüklüklerine göre alan, nüfus ve nüfus yoğunluğuna göre sıralar ve en yoğun nüfuslu kıta ile en büyük nüfusa sahip kıta arasında ayırım yapar;
3. Doğum oranı, ölüm oranı ve doğal nüfus artışı arasında ayırım yapar;
4. Dünya nüfusunun yapısını ve hareketini açıklar;
5. Her kıtadaki en büyük ülkeleri (alan ve nüfusa göre) ve başkentlerini listeler ve bunları coğrafi bir haritada gösterir;
6. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'ni konumuna (Avrupa ve Balkan Yarımadası), alanına, nüfusuna ve nüfus yoğunluğuna göre açıklar.

İçerikler (ve kavramlar):	Değerlendirme Standartları:
• Dünya nüfusunun genişlemesi • Büyük Coğrafi Keşifler (Kristof Kolomb, Vasco da Gama, Ferdinand Magellan, James Cook)	• İlk insanların nerede ve ne zaman ortaya çıktığını belirtir; • Dünya nüfusunun nasıl geliştiğini ve yayıldığını açıklar; • Dünya'nın kalıcı olarak yerleşime açık, geçici olarak yerleşime açık ve genel olarak ıssız bölgeleri arasındaki farkı açıklar; • Kıtaların keşiflerini listeler (ne zaman ve nasıl keşfedildiklerini); • Kıtaların keşfini Dünya nüfusunun yayılmasıyla ilişkilendirir.
• Dünya nüfusu (alan, nüfus büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, doğum oranı, ölüm oranı, doğal artış, göç, ten rengi, din)	• Kıtaları nüfusa göre karşılaştırır ve bunları en büyükten en küçüğe doğru listeler; • Kıtaları alana göre karşılaştırır ve bunları en büyükten en küçüğe doğru listeler; • Kıtaları nüfus yoğunluğuna göre karşılaştırır ve bunları en yoğun nüfuslu kıtadan en az nüfuslu kıtaya (yani ıssız kıtaya) doğru listeler; • En yoğun nüfuslu kıta ile en büyük nüfusa sahip kıta arasında ayrım yapar; • Nüfus yoğunluğunu nüfusun doğal artışına (doğum oranı ve ölüm oranı) ve göç hareketlerine (göç ve göç) bağlar; • Farklı ten rengine ve dinsel bağlılığa sahip insanların göç hareketlerinin etkisi altında kıtaların nüfus yapısındaki değişiklikleri açıklar; • Göç hareketlerinin olumlu etkilerini listeler (insanlar arasındaki ırksal, dinsel ve dilsel farklılıkların kabul edilmesine katkıda bulunur).
• Dünyanın en büyük ülkeleri (ülke, başkent)	• Bir ülkenin alan büyüklüğü ile nüfus büyüklüğü arasındaki farkı ayırt edin; • Her kıtadaki en büyük ülkeleri (alan ve nüfusa göre) listeleyin ve bunları siyasi haritada bulun; • Her kıtadaki en büyük ülkelerin başkentlerini ve en büyük şehirlerini listeleyin ve bunları siyasi haritada bulun.
• Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin nüfusu, alanı ve konumu (Balkan Yarımadası, komşu ülkeler)	• Kuzey Makedonya'yı Avrupa haritasında Balkan Yarımadası'nda bir ülke olarak konumlandırır; • Kuzey Makedonya'yı alan ve nüfusa göre tanımlar; • Kuzey Makedonya'nın komşu ülkelerini ve başkentlerini listeler ve bunları haritada konumlandırır; • Kuzey Makedonya'nın büyüklüğünü komşu ülkelerin büyüklükleriyle (alan ve nüfusa göre) karşılaştırır ve hepsini büyüklüğe göre listeler.
Etkinlik örnekleri: • Küçük gruplara/çiftlere ayrılan öğrenciler, internette büyük coğrafi keşifler (Kristof Kolomb, Vasco da Gama, Fernando Magellan, James Cook, vb.) hakkında bilgi ararlar ve birlikte tartışır; • Küçük gruplara/çiftlere ayrılan öğrenciler, internette hiç yerleşim olmayan yerler hakkında bilgi ararlar ve ardından bunun nedenlerini tartışır; • Öğrenciler küçük gruplara/çiftlere ayrılarak internet üzerinden bilgi araştırır ve dünya nüfusunun özellikleri (nüfus hareketleri, doğum oranı, ölüm oranı, doğal artış, nüfus yoğunluğu, göçler) hakkında bilgi edinir ve bunları tartışır;	

- Küçük gruplara/çiftlere ayrılan öğrenciler, internette ten rengi, nüfusun farklı dinsel bağlılıkları ve dünyadaki dillerin kullanımı hakkında bilgi arar ve benzerlikleri ve farklılıkları tartışır;
- Küçük gruplara/çiftlere ayrılan öğrenciler, kıtaların ana hatlarını çizer, keser ve en büyüğünden başlayarak kapladıkları alana göre sıralar. Kıtaların nüfus büyüklüğü ve nüfus yoğunluğu hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi bulur ve bunları kıtaların ana hatlarına yazar ve ardından elde edilen verileri tartışır;
- Küçük gruplara/çiftlere ayrılan öğrenciler, her kıtadaki en büyük ülkelerin alan, nüfus ve başkentleriyle ilgili veriler içeren bir tablo oluştururlar;
- Her öğrenci dünyanın siyasi haritasını okur ve en büyük ülkeleri ve başkentlerini bulur;
- Öğrenciler Antarktika hakkında bir rapor izler ve ardından konumu ve nüfusu hakkında tartışırlar;
- Öğrenciler iki gruba ayrılır. Bir grup "seyahat acentesi", diğer grup ise "turist" grubudur. Turistler bir kıtadaki belirli bir yere seyahat düzenlemek için bir seyahat acentesine başvururlar (gruplar döndüğünde kıtalar ve yerler değişir). Seyahat acentesi seyahatlerini planlar, onlara başlıca ülkeleri ve şehirleri, nüfuslarını gösterir ve neden bu ülkeleri ve şehirleri ziyaret etmeleri gerektiğini açıklar. Her iki grup da varış noktalarını belirlemek ve hangi ülkeleri ve şehirleri ziyaret etmeleri gerektiğini belirlemek için dünyanın siyasi haritasını kullanır.

Konu: GEÇMİŞİ ÖĞRENME

Toplam: 25 ders saati

Öğrenme kazanımları

Öğrenci şunları yapabilecektir:

1. İnsanlığın geçmişinin iki büyük zaman dilimine tarih öncesi ve tarih-nasıl bölündüğünü açıklar ve tarih öncesi ve tarih içindeki ana dönemleri ayırt eder;
2. Zamanın geçmişte nasıl ele alındığını ve bugün nasıl ele alındığını açıklar;
3. Ana tarihsel kaynak türleri arasında ayırım yapar ve her biri için örnekler verir;
4. Dünyadaki ve ülkemiz topraklarındaki ünlü arkeolojik alanlara örnekler verir ve bunları zaman ve mekânda konumlandırır.

Öğrenci şunları anlar:

5. Arkeolojik alanlar dünya tarihini anlamak için önemlidir.

İçerikler (ve kavramlar):

• Tarihsel dönemler
(zaman dilimleri: yıl, on yıl, yüzyıl, bin yıl, çağ; tarihsel dönemler, tarih öncesi: taş devri, metal çağı; tarih: antik tarih, orta çağ, modern tarih ve yakın tarih)

Değerlendirme Standartları:

- Temel zaman dilimlerinin süresini belirler: yıl, on yıl, yüzyıl, bin yıl;
- Tarih öncesi ve tarih arasında ayırım yapar;
- Taş ve Metal Çağlarının özelliklerini ve ortaya çıkış sırasını listeler;
- Tarih öncesindeki başlıca keşifleri listeler ve bunların insanların yaşam biçimleri üzerindeki etkilerini açıklar (konuşma kullanımı, ateşin ortaya çıkışı, metallerin ortaya çıkışı, tekerleğin keşfi);
- Tarih için yazının yaratılmasının rolünü açıklar;
- Bilinen ilk keşfedilen yazıları listeler (Mısır'daki hiyeroglif yazısı ve Mezopotamya'daki çivi yazısı);
- Çağımızdan önceki dönemin ve çağımızın döneminin bir zaman çizelgesinde bölünmesini sunar;

	• Temel tarihsel dönemleri (antik tarih, Orta Çağ, modern tarih ve modern tarih) listeler ve bunları bir zaman çizelgesinde konumlandırır
• Tarih boyunca zaman tutma (Mısır takvimi, Asur takvimi, İslami takvim, Yahudi takvimi, Jülyen takvimi, Miladi takvim)	• Tarih boyunca zaman tutmanın temel özelliklerini açıklar ve geçmişte zamanı saymanın farklı yollarına dair örnekler sunar; • Geçmişte dünyanın farklı yerlerinde kullanılan farklı takvimlere göre zamanı hesaplama yöntemini açıklar; • Miladi takvime göre zaman sayımını açıklar.
• Tarihi kaynaklar (Maddi kaynaklar, yazılı kaynaklar; arkeolojik alanlar, arşivler, müzeler)	• Tarihsel kaynakların türlerini (maddi ve yazılı) adlandırır ve bunları özelliklerine göre açıklar; • Her tarihsel kaynak türüne örnekler verir; • Farklı tarihsel kaynak türlerini saklandıkları kurumlarla (arşiv, müze, kütüphane) ilişkilendirir.
• Dünyadaki ünlü arkeolojik alanlar ve keşifleri (Stonehenge, Çin Seddi, Giza Piramitleri, Machu Picchu, Chichen Itza, Akropolis, Roma Kolezyumu) • Ülkemiz topraklarındaki arkeolojik alanlar ve keşifleri (Kokino, Skupi, Stobi, Heraclea, Samoil Kalesi)	• Dünyadaki ünlü arkeolojik alanları listeler ve açıklar; • Dünyadaki ünlü arkeolojik alanları zaman ve mekânda (coğrafi haritada ve zaman çizelgesinde) bulur; • Ülkemizin topraklarındaki ünlü arkeolojik alanları listeler ve açıklar; • Ülkemizin topraklarındaki ünlü arkeolojik alanları zaman ve mekânda (coğrafi haritada ve zaman çizelgesinde) bulur; • Yaşadığı yerin çevresinde hem yakın hem de uzak geçmişe ait kalıntıları belirler.
Etkinlik Örnekleri: • Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grup 1 metrelik 10 şerit hazırlar (her biri bir milenyumü temsil eder) ve bunları birleştirir. Ayrıca, 1 metrelik bir şerit (bir yüzyıl), 10 santimetrelik bir şerit (bir on yıl) ve 1 santimetrelik bir şerit (bir yıl) hazırlarlar. Şeritler, temsil ettikleri zaman dilimlerinin görsel olarak karşılaştırılmasına olanak sağlayacak şekilde sıralanır – en uzun süreden en kısa süreye doğru. Alternatif olarak, şeritler okul bahçesine çizilebilir. Ardından öğrenciler, on yıl (on yıl), yüz yıl (yüzyıl) ve bin yılın (milenyum) ne anlama geldiği hakkında tartışırlar. • Öğretmen, tarih öncesi dönemi insanın ortaya çıkışıyla başlayan bir dönem olarak tanımlar ve bu dönemin temel özelliklerini açıklar. Ardından öğrenciler gruplara ayrılır ve şu sorulara internet araştırması yaparak yanıt bulmaya çalışırlar: Tarih öncesinde insanlar nasıl yaşıyordu?; Neden bu dönemin bir kısmı Taş Devri, diğer kısmı Maden Devri olarak adlandırılıyor?; Bu adlandırmalara ne sebep oldu?; Hangi buluşlar insanların yaşam biçimini değiştirdi? Elde edilen bilgiler sınıfa sunulur ve açık tartışmayla çıkarımlar yapılır.	

- Öğrenciler “Geçmişin Çantası” etkinliğini gerçekleştirirler. Kapalı bir çantadan, ana keşifleri tasvir eden tarih öncesi nesnelerin ve tarih öncesi yaşam sahnelerinin çizimlerini çıkarırlar ve bunları Taş Devri ve Metal Devri ile işaretlenmiş daha önce hazırlanmış bir zaman çizelgesine yerleştirirler.
- Öğretmen, tarihî yazılı belgelerin ilk örneklerinin nasıl görüldüğünü ve nerelerde bulunduğunu görsel bir sunumla açıklar. Öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba eski yazılardan bazı işaretler ile anlamlarını içeren çalışma kâğıtları verilir. Görevleri, büyük bir kâğıda bu işaretleri yazmak ve mümkünse “cümle” benzeri gruplamalar oluşturmaktır. Her grup kendi yazdığı “cümleyi” sunar ve ne anlama geldiğini yorumlar. Ardından yazının önemi ve sonraki nesillere bilgi aktarma aracı olarak rolü üzerine bir tartışma yapılır. Sonuçta, yazıdan önceki döneme “tarih öncesi”, yazının icadından sonraki döneme ise “tarih” adı verildiği açıklanır.
- Öğretmen tahtaya tarihsel dönemleri gösteren bir zaman şeridi çizer (antik çağ, orta çağ ve yeni çağ), aynı zamanda milattan önce ve milattan sonra dönemleri arasındaki ayrımı da gösterir. Öğrenciler, “Geçmişin Torbası” etkinliğini uygular. Torbada şunlar bulunur: 1) Farklı tarihî dönemlerden tanınmış kişilerin isimleri, yaşam yılları ve fotoğrafları (örneğin: Kleopatra, Büyük İskender, Aristo, Kopernik, Marco Polo, İskender Bey, Katerina, Kraliçe Victoria, Goce Delçev);2) Farklı tarihî olayların görselleri, adları ve gerçekleştiği tarihler (örnek: Via Egnatia’nın inşası, Pompei’nin yok oluşu, Slavların göçü, Samuil İmparatorluğu, Haçlı Seferleri, Avrupa’daki büyük veba, Sanayi Devrimi, Amerika’nın keşfi);3)Eski uygarlıkları, imparatorlukları veya şehir devletlerini temsil eden haritalar veya semboller ve bunların adları ile var oldukları tarihler (örnek: Mezopotamya, Kartaca, Roma İmparatorluğu, Bizans, Venedik). Her görselin adı, yılı ve kısa bir açıklaması (1-2 cümle) bulunur. Gruplar sırayla bir görsel çeker ve zaman çizelgesine yerleştirir. Etkinliğin sonunda, her tarihsel döneme hangi örneklerin ait olduğu birlikte belirtilir.
- Öğrenciler kavram haritasında tarih öncesi ve tarih dönemlerini bulurlar.
- Öğretmen, görsel bir sunum aracılığıyla, takvimin ne olduğunu ve geçerli yılı gösterdiğini açıklar. Öğrencilere yazılı bir takvim verilir veya takvimin geçerli olduğu yıl içinde günlerin, haftaların ve ayların nasıl düzenlendiğini belirlemek için elektronik bir cihazda bir takvim kullanılır. Öğrenciler, takvimin günlük hayatta ne için kullanıldığını tartışır ve takvimin çeşitli amaçlar için zamanı göstermek için bir sistem olduğu sonucuna varırlar (hangi günlerin çalışma günü, hangilerinin hafta sonu ve tatil günü olduğunu belirlemek, iş, boş zaman vb. planlamak için). Daha sonra öğretmen, zamanın hesaplanma ve gösterilme biçiminin günümüzde geçmişte olduğundan farklı olduğunu belirterek, takvim kavramını zamanı hesaplamanın bir yolu olarak tanıtır.
- Gruplara ayrılan öğrencilere, Mısır, Asur, İslam, Yahudi ve Jülyen takvimlerine göre (her grup için bir tane) zamanın nasıl sayıldığını (yılın ne zaman başladığı, kaç ay olduğu, kaç hafta ve gün olduğu, ne zaman başladıkları vb.) araştırma görevi verilir. Her grup, araştırdıkları takvimin ne zaman ortaya çıktığını ve nerede kullanıldığını göstermenin yanı sıra, günümüzde kullanılan resmi takvimle karşılaştırdıkları (örneğin: yılın belirlenme şekline göre, yılın ne kadar uzun olduğu, onu belirleyen zaman dilimleri vb.) bir multimedya sunumu hazırlar. Tüm grupların sunumlarından sonra, tartışmalar yoluyla, eski takvimler arasındaki farklar gözlemlenir ve geçmişte hangi zamanın hesaplandığına (Güneş, Ay, yıldızların/gezegenlerin hareketi) göre bir sonuca varılır.
- Öğretmen, görsel bir sunum aracılığıyla, bugün dünyanın her yerinde resmi zaman gösterimi için kullanılan Gregoryen takviminin ne zaman ve neden tanıtıldığını açıklar. Bir tartışmada, eski takvimler ile Gregoryen takvimi arasındaki farklar özetlenir. Daha sonra, öğrenciler gruplara

ayrılarak, Julian, İslami ve Yahudi takvimlerinin ülkemizde hala hangi amaçlarla kullanıldığını araştırırlar. Sunumlarından sonra, eski takvimlerin dini bayramları belirlemedeki rolü hakkında ortak bir sonuca varılır.

- Öğretmen, tarihin maddi ve yazılı olabilen çeşitli kaynaklardan gelen geçmişe dair veriler aracılığıyla öğrenildiğini açıklar. Öğrenciler, öğretmen tarafından kendilerine gösterilen her bir illüstrasyon için (örneğin: tarihi bir harita; geçmişten bir kişinin veya olayın fotoğrafı; bir arkeolojik kazı, örneğin bir madeni para veya başka bir nesne; geçmişten bir mektup veya başka bir belge; geçmişten bir olayı veya ünlü bir kişinin hayatını anlatan bir günlük) cep telefonlarını kullanarak soruları yanıtlarlar, her öğrenci bireysel olarak (veya gruplara ayrılırsa her grup ayrı ayrı) verilen illüstrasyonun maddi veya yazılı bir kaynak gösterip göstermediğini belirler. Her bir çizimden sonra, doğru cevap açıklanır ve öğrencilerin cevaplarını gösteren grafikler yorumlanır. Son olarak, öğrenciler özetler - verilen örnekleri iki tür kaynağa gruplandırır ve her tür için diğer örnekleri listeler.
- Öğretmen, görsel bir sunum aracılığıyla, öğrencilere arkeolojik müze (https://mdz.matterport.com/shonj/?m=1zAEcDjfadcdJ&utm_source=4 ; <http://tours.rcku.org.mk/eu/Muzej-Kumanovo/> ; <https://www.google.co.uk/maps/|51.5192048,-0.1274951,2a,75y,172.87h,89.26t/data=!3m6!1e1!3m4!1sFyBuFtvu6FeVvVVC5--uiw!2e0!7i13312!8i6656?hl=en>), arşiv (<https://arhiv.mk/>; <https://njinj.nationalarchives.gov.uk/museum/>) ve kütüphane (<http://nubsk.edu.mk/>...) gibi yerleri tanıtır. Sunumları izlerken, öğrenciler önlerindeki bir kağıda sunulan her kurumda ne tür kaynaklar belirlediklerini yazarlar. Son olarak, farklı türdeki tarihi kaynakları, saklandıkları kurumlarla toplu olarak ilişkilendirirler.
- Öğretmen aşağıdaki arkeolojik alanlar için görsel sunumlar kullanır: Stonehenge (<https://www.english-heritage.org.uk/visit/places/stonehenge/history-and-stories/stonehenge360/>), Çin Seddi (<https://www.youtube.com/watch?v=WXlfF7TN1QQ>), Giza Piramitleri (<https://www.mentalfloss.com/article/645564/take-virtual-tour-pyramids-giza>), Machu Picchu (<https://www.youvisit.com/tour/machupicchu>), Chichen Itza (<https://www.airpano.com/360photo/chichen-itza-mexico/>), Akropolis (<https://www.acropolisvirtualtour.gr/>) ve Roma Kolezyumu (<https://historyview.org/library/roman-colosseum/>). Her bir site önce öğrenciler tarafından sanal bir tur aracılığıyla görüntülenir. Daha sonra, gruplara ayrılarak gördüklerini anlatır ve herkesle paylaşırken öğretmen sitenin önemini vurgular. Daha sonra, aynı gruptaki öğrenciler siteyi kimin inşa ettiğini, nerede bulunduğunu ve ne zaman ortaya çıktığını araştırır ve bulgularını herkese sunar. Aynı prosedür her site için ayrı ayrı tekrarlanır. Son olarak, her site bir coğrafi haritada ve bir zaman çizelgesinde konumlandırılır.
- Öğretmen ülkemizdeki şu arkeolojik alanlar için görsel sunumlar kullanır: Kokino (<http://tours.rcku.org.mk/eu/Kokino/>), Stobi (<https://macedoniafromabove.mk/stobi/>), Heraclea (<https://bitola.info/heraclea-lyncestis-bitola/>), Samilova kalesi (<http://macedoniafromabove.mk/ohrid/index.htm>). Her bir site önce öğrenciler tarafından sanal tur aracılığıyla görüntülenir. Daha sonra gruplara ayrılarak gördüklerini anlatırlar ve herkesle paylaşırlar, öğretmen ise sitenin önemini vurgular. Daha sonra, aynı gruptaki öğrenciler nerede bulunduğunu ve ne zaman ortaya çıktığını araştırır ve bulguları herkese sunar. Aynı prosedür her bir site için ayrı ayrı tekrarlanır. Son olarak, her siteyi coğrafi bir haritada ve bir zaman çizelgesinde konumlandırır.
- Öğrenciler gruplara ayrılarak ikamet ettikleri bölgenin yakın ve uzak geçmişine ait görsel tarihi kaynakların multimedya sunumlarını hazırlarlar. Ayrıca sunuma yakın geçmişe ait görsel kaynakları desteklemek için daha yaşlı sakinlerin anılarından sözlü kaynakları da ekleyebilirler. Her grup hazırladıkları sunumları diğerlerine sunarlar.

KAPSAYICILIK, TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ / DUYARLILIĞI, KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM VE DERSLERARASI ENTEGRASYON

Öğretmen, ders süresince tüm öğrencilerin etkinliklere katılımını sağlayarak kapsayıcılığı temin eder. Her bir öğrencinin bilişsel ve duygusal olarak derse dâhil olması için uygun yaklaşımlar kullanır (bireyselleştirme, farklılaştırma, grup çalışması, akran desteği).

Engelli öğrencilerle çalışırken bireysel eğitim planı (uyarlanmış öğrenme kazanımları ve değerlendirme standartları içeren) uygular ve mümkün olduğunda aşağıdaki desteklerden faydalanır: Kişisel ve eğitim destek personeli (asistanlar), Eğitim arabulucuları (medyatorları), Gönüllü eğitici eşlikçiler (tutorlar), Kaynak merkezli okul uzmanları. Öğretmen, özellikle kırılgan gruplardan gelen öğrencileri düzenli olarak izler, öğrenme güçlüklerini zamanında tespit eder ve onların öğrenme kazanımlarına ulaşmalarını teşvik eder ve destekler.

Etkinliklerin yürütülmesinde, kız ve erkek öğrenciler eşit şekilde değerlendirilir; öğretmen, onlara toplumsal cinsiyet kalıplarına dayalı roller atfetmemeye özen gösterir. Grup oluştururken cinsiyet dengesi gözetilir. Ek materyallerin seçiminde toplumsal cinsiyet ve etnik/kültürel duyarlılık içeren görseller ve örnekler kullanılır. Bu materyaller, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eder ve kültürlerarası anlayışı destekler.

Mümkün olan her durumda öğretmen, dersin planlanması ve uygulanması sürecinde konu/kavram/temaların derslerarası entegrasyonuna yer verir. Bu entegrasyon sayesinde öğrenciler, öğrendikleri konuları diğer derslerin bakış açılarıyla ilişkilendirme ve farklı bilgi alanlarını bir bütünlük içinde anlamlandırma becerisi kazanırlar.

ÖĞRENCİ BAŞARILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin beklenen değerlendirme standartlarına ulaşmalarını sağlamak amacıyla, öğretmen öğretim süreci boyunca öğrencilerin etkinliklerini ve derse katılımlarını sürekli olarak izler ve onların gelişimi ile başarıları hakkında bilgi toplar. Sözlü geribildirim, öğrencinin etkinlik veya görevi gerçekleştirme düzeyi hakkında sürekli olarak sunulur; bu geribildirimlerde başarı düzeyi belirtilir ve gelişim için öneriler verilir (formatif değerlendirme). Bu değerlendirme yaklaşımı, öğretmenin öğretim ve öğrenme sürecine yönelik planlamasının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu doğrultuda öğretmen aşağıdaki unsurları izler ve değerlendirir:

- Öğrencinin öğretmen veya sınıf arkadaşları tarafından yöneltilen sorulara verdiği sözlü yanıtlar,
- Grup çalışmalarına katkısı,
- Araştırma etkinliklerine katılımı,
- Proje çalışmalarının hazırlanması,

- Öğretim sürecine entegre edilmiş bilgi ölçme amaçlı mini sınav (quiz) yanıtları,
- Sonuçların çıkarılmasına katkı düzeyi,
- Çalışma kâğıtlarındaki performansı,
- Verilen ödevlerin tamamlanması,
- Değerlendirme standartlarıyla ilişkili olarak yürütülen pratik uygulamalardaki başarısı.

Her konunun öğretimi tamamlandıktan sonra, öğrenci öğrenme standartlarına ulaşma düzeyine göre bir toplu not alır. Bu toplam değerlendirme, öğrencinin formativ (süreç odaklı) değerlendirme yöntemleriyle izlenen ilerleme düzeyine dayalı olarak belirlenir. Öğrencinin yıl boyunca gösterdiği performans açıklayıcı (nitel) notlarla kaydedilir. Dönem sonunda ve öğretim yılı sonunda ise öğrenciye sayısal bir toplam not verilir.

Müfredatın uygulanmaya başlaması	2025/2026 eğitim yılı
Kurum/Program Sağlayıcı	Eğitim Geliştirme Bürosu
İlköğretim Kanunu'nun (Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Resmî Gazetesi No. 161/19, 229/20 ve 3/25) 30. maddesinin 3. fıkrası uyarınca Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 5. sınıf Tarih ve Toplum dersi müfredatını kabul etmiştir	No. 12-1900/2 29.1.2025 Eğitim ve Bilim Bakanı Prof.Dr.Vesna Yanevska, ıslak imza